

In/exclusief daten in Halle Een gesprek met Bea Paternot, diensthoofd sociale zaken in de stad Halle

➤ INGE VAN DE WALLE

Bea Paternot heeft een gevuld balboekje. Ze is diensthoofd sociale zaken in de stad Halle, een stad die sterk inzet op toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Dates opzetten tussen verschillende diensten, organisaties en ervaringsdeskundigen die willen samenwerken rond inclusie is haar ding. "Ik moet het warm water niet uitvinden, maar wel mensen samenbrengen en projecten faciliteren", zo vat Bea haar taak samen. Een werk van jaren dat zijn vruchten afwerpt. Want gemeenten die kiezen voor een inclusief beleid moeten in elk beleidsdomein aandacht hebben voor mensen met een beperking. Liefst ook zo veel mogelijk in samenspraak met de betrokkenen zelf.

ONDERSTEUNEN ERVARINGSDESKUNDIGEN

Agenda 22 is een op de 22 VN-Standaardregels gebaseerde strategie of methode voor het maken van lokale beleidsplannen voor mensen met beperkingen, ontwikkeld door de Zweedse beweging van mensen met een beperking. Ook in Nederland wordt het model vaak gebruikt om de krijtlijnen voor een inclusief lokaal beleid uit te zetten. De vier eerste regels behandelen de voorwaarden met betrekking tot deelname op voet van gelijkwaardigheid. De acht volgende regels beschrijven de verantwoordelijkheid van de samenleving op acht belangrijke werkerreinen. De laatste tien regels hebben te maken met de uitvoering van het gemeentelijk beleid.

Een heuse waslijst dus, die de Vlaamse Federatie voor Gehandicapten (VFG) gebruikt om haar actie naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2012 te stofferen

(www.besteburgemeester.be). Aan de hand van dit interview illustreren we een aantal regels uit deze agenda en de concrete toepassing ervan in Halle. Halle screenen op alle 22 punten zou ons wat te ver leiden.

Bij elke regel wordt de vraag gesteld in welke mate verenigingen van personen met een beperking betrokken zijn. De ervaringsdeskundigheid van de doelgroep staat specifiek centraal in Standaardregel 18, “belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking” beschrijft de rol die belangenorganisaties kunnen spelen bij “het vaststellen van behoeften en prioriteiten en de inbreng in de planning, het invoeren en de evaluatie van diensten en maatregelen voor mensen met functiebeperkingen.” Voorbijgaan aan de ervaringskennis van mensen met een beperking is onverstandig, want het leidt vaak tot maatregelen die ongevraagd, niet efficiënt of praktisch niet uitvoerbaar zijn. Met de participatie van mensen met een beperking lopen de zaken niet noodzakelijk meteen van een leien dakje, maar de kans om de bal mis te slaan wordt toch al een stuk kleiner. Hoe wordt in Halle op die participatie ingespeeld? Er is niet meteen een belangenorganisatie voor mensen met een beperking, maar ze houden er wel degelijk rekening met de kennis van de doelgroep.

Bea: “In 2003 signaleerde de toenmalige schepen dan hij wilde werken rond toegankelijkheid. We zijn toen gestart met het schrijven van een visienota vanuit de centrale vraag: hoe willen we met toegankelijkheid omgaan in onze gemeente? Dat is meteen ook de aanzet geweest voor de werkgroep toegankelijkheid, waarbij mensen met een beperking betrokken zijn. Ik ben niet altijd even gelukkig met de inbreng van iedereen van de werkgroep, omdat mensen met hun eigen rugzakje komen en hun eigen ding naar voren willen brengen. Het is dan ook niet gemakkelijk om tot een globale visie te komen. Maar het zorgt er wel voor dat ik zaken waarbij ik vragen heb kan terugkoppelen. Ik moet kritisch omgaan met die feedback, maar de werkgroep is wel een zinvol feedbackkanaal.”

“Binnen het Lokaal Sociaal Beleid hebben we een soort bijbel: één van de thema’s is ook daar toegankelijkheid en handicap. Daar werken we met een werkgroep van professionals rond handicap. Die groep komt drie keer per jaar samen. De leden voeden mij ook op het vlak van beleidsvisie. Ik werk dus met twee adviesgroepen: eentje bestaande uit niet-professionele ervaringsdeskundigen, en eentje met professionals.”

“De groepen samenbrengen gaan we niet doen, ik ben daar zelfs tegen. We hebben een aantal keer geprobeerd om samen te werken rond gebouwen en toegankelijkheid, Maar dat lukte niet. Ofwel haakte de ene of de andere groep af, en ik had geen resultaten meer. De groep mensen met een beperking heeft nu eenmaal veel aandacht, ondersteuning en tijd nodig. Voor de groep professionals moet het vooruitgaan. Ik ben de tussenpersoon die de twee groepen schakelt. Het is wel belangrijk om af en

toe met die groepen samen dingen te doen, zo is er bijvoorbeeld voor de toegankelijkheidsprijs een professionele jury, maar de ervaringsdeskundigen geven ook een advies vanuit hun ervaring. Ik ga dus zeker die ontmoeting stimuleren. Maar samen vergaderen doe ik dus doelbewust niet. Er zit iemand in de werkgroep met een mentale beperking. Die vraagt heel vaak: over wat gaat het? Kan je het nog eens uitleggen of herhalen? Dat is geen probleem, ik doe dat graag. Maar iemand die de tijd in de gaten moet houden, haakt dan af. De ervaringsdeskundigen komen ad hoc samen, op het moment dat ik concrete feedback nodig heb. We werken met mensen met een visuele beperking, rolstoelgebruikers, vaak in combinatie met mentale achterstand, naast mensen met enkel een mentale beperking. Die mensen allemaal in één groep, dat is een boeiend proces. Er zijn nu een paar nieuwkomers, mensen die op onze dienst binnenkomen met een vraag en dan nodig ik ze meteen ook uit voor een werkgroep. Zoals twee jonge mama's van kindjes met een handicap, want we gaan nu werken rond vakantieaanbod voor kinderen met een beperking. Afhankelijk van het thema zoek ik ook extra mensen. Vaak zijn het uiteindelijk wel de meest mondige mensen die in zo'n werkgroep willen participeren. "

SAMEN EN APART SPORTEN

Regel 11 gaat over sport en recreatie en stelt letterlijk: 'Overheden moeten maatregelen treffen voor gelijke kansen voor beoefening van sport en recreatie door mensen met een functiebeperking.' Agenda 22 legt veel nadruk op maatregelen die voor iedereen van toepassing zijn. Dit betekent geenszins dat individuele maatregelen (bijvoorbeeld de toekenning van hulpmiddelen) niet meer nodig zouden zijn. Slechts wanneer het niet anders kan, kunnen 'aparte' (bij voorkeur tijdelijke) maatregelen zinvol zijn. Ook in Halle wordt dit idee onderschreven.

Bea: "Onze visie vertrekt vanuit het idee van inclusie. Enkel als inclusie niet kan, gaan we specifieke maatregelen opzetten. Zo is er zowel op de schaatspiste als de openstraatdag een specifiek aanbod voor kinderen met een beperking. Concreet wordt de schaatspiste op bepaalde momenten helemaal of gedeeltelijk vrijgemaakt voor rolstoelen en sleden. Hele organisaties en instellingen uit de buurt komen dan in groep naar de piste. Met een overzichtsfolder van de provincie promoten we ook actief de sportorganisaties met een G-werking."

"Vaak zoeken we naar een samenwerking tussen het reguliere en het specifieke circuit voor mensen met een beperking. Zo is er onze samenwerking met FriS. Friends & Scream United, afgekort FriS, is een sportvereniging voor kinderen en volwassenen met een beperking in Vlaams-Brabant en Brussel. FriS heeft een aanbod voor iedereen die wil sporten en om één of andere reden niet aan bod komt in een gewone sportclub. FriS had dus al een werking voor mensen met een beperking, onder andere

in Lot zijn ze gestart met een voetbalclub voor mensen met een beperking. Ze hadden ook al ervaring met een aanbod voor mensen met een beperking rond turnen en boccia (vergelijkbaar met petanque, nvdr). We hebben met hen contact opgenomen om ook in Halle een aanbod uit te werken.”

“We hadden twee turnclubs die zich wilden engageren om te werken met kinderen met een beperking, Populaire en de Sint-Veroon turnkring. We hebben de twee organisaties samengebracht met FriS en organisaties in Sint-Pieters-Leeuw die ook rond inclusie hadden gewerkt. Beide turnclubs waren enthousiast om mee te doen, ze werkten ook al met kinderen met een beperking die zich goed voelden in de groep. We zijn met één sportclub verdergegaan, de andere was moeilijker qua bereikbaarheid. Nu organiseren vrijwilligers van FriS met het materiaal en in de zaal van Populaire dans voor mensen met een beperking.”

“Maar ook anderen die zich geremd voelen in een gewone club, mogen daar komen meedoen. De monitoren worden niet betaald, dat zijn vrijwilligers, vijf fantastische twintigers die zich heel hard inzetten. Op het turnfeest van Populaire was het laatste optreden van de groep mensen met een beperking, met een staande ovatie van het publiek. Het voltallige bestuur van de Populaire was positief en wil in die richting verder werken. Dit is nu wel een succesverhaal, maar er zijn natuurlijk ook sportclubs die niet zo positief staan tegenover inclusie.”

“In Halle zijn er zeker nog een aantal sportclubs die mensen met minder mogelijkheden ook kansen willen bieden. Evengoed zijn er sportclubs die niet motiverend omgaan met jonge kinderen die zwakker presteren, of hen aansporen om een andere club te kiezen. Ik heb een heel goede collega, een sportfunctionaris. We gaan ervan uit dat je beter eerlijk bent tegen mensen. Je zegt beter tegen een mama: ‘die club staat eigenlijk niet open voor kinderen met minder mogelijkheden, ze zullen wellicht geen extra ondersteuning bieden of inspanningen doen.’ Zo kan je toch vermijden dat een kind een bijkomende ontgoocheling oploopt. We proberen vooral die sportclubs mee te krijgen die wel meewillen, en dan via een lange weg van diplomatie op termijn ook anderen mee krijgen.

“Een mogelijkheid is om extra subsidies te geven aan clubs die mensen met een beperking aannemen. Grote clubs liggen daar wellicht niet van wakker, maar kleinere misschien wel. Als je dan *in the picture* gaat zetten dat die club mensen met een beperking opneemt, kan dit op lange termijn wel een sneeuwbaaleffect veroorzaken.

TOEGANKELIJKHEID

Regel 5 van agenda 22 zet toegankelijkheid centraal en stelt dat er actieprogramma's moeten zijn om de fysieke omgeving toegankelijk te maken, en dat er maatregelen

moeten worden genomen om mensen met een beperking toegang te verschaffen tot informatie en communicatie. Ook het Halse Stadsbestuur vindt het belangrijk dat ook personen met een beperking op zelfstandige wijze toegang hebben tot gebouwen en kunnen gebruikmaken van verschillende diensten.

Bea: “Elk openbaar gebouw is gescreend in Halle. Op verschillende plaatsen werd de gemeentelijke infrastructuur al aangepast of bestaan er plannen om de infrastructuur aan te passen. Zo werden de balies in het stadhuis verlaagd en werden de zware toegangsdeuren door schuifdeuren vervangen. In cultuurcentrum ‘t Vondel wordt het sanitair aangepast voor rolstoelgebruikers. In verschillende straten werden de voetpadranden verlaagd. De website werd ook voor blinden surfklaar gemaakt, en de bibliotheek startte een boekendienst aan huis voor wie minder mobiel is. Ook het sportcentrum De Bres is gescreend op toegankelijkheid, en ook daar zijn de toiletten toegankelijk gemaakt. De aanpassing van één kleedkamer staat op het programma. Al die aanpassingen vergen een proces van een aantal jaren.”

“We willen ook particulieren overtuigen om hun panden toegankelijk te maken voor wie minder mobiel is. Hiervoor werd in samenspraak met de technische dienst van de stad en het toegankelijkheidsbureau een procedure voor screening op het vlak van toegankelijkheid opgesteld, die werd goedgekeurd door het schepencollege.”

“Er wordt ook een jaarlijkse T-prijs toegekend aan particulieren die een inspanning doen op het vlak van het verhogen van de toegankelijkheid bij nieuwbouw, renovatie of omgevingswerken. De winnaar krijgt een cheque van 1000 euro, de tweede een cheque van 500 euro en de derde 250 euro. Daarnaast ontvangt de winnaar een cartoon, gemaakt door een plaatselijke kunstenaar. Ondertussen besteden heel wat handelaars, zelfstandigen en verenigingen aandacht aan de toegankelijkheid voor mensen met een beperking.”

Scoort Bea op de nummer 1 van agenda 22? Regel 1, zijnde het bevorderen van de bewustwording van de samenleving over de rechten, behoeften en mogelijkheden van mensen met een beperking.

Bea: “Mijn draagvlak binnen de gemeente om te werken aan toegankelijkheid is groter geworden. Maar soms loopt het fout met kleine dingen, met medewerkers die niet goed op de hoogte zijn van het toegankelijkheidsbeleid of zich niet bewust zijn van hoe ze ontoegankelijkheid in de hand werken. De beschikbaarheid van de zaal van het sportcentrum voor boccia en badminton voor personen met een beperking was plots een halfuur verschoven. Dat is een probleem voor mensen met een beperking, die er sowieso langer over doen om te eten, zich om te kleden of ergens te geraken. De

sportdienst plande deze club te verhuizen naar een andere zaal, die veel ontoegankelijker is. Je moet dus voortdurend waakzaam zijn en blijven. Als er een paar mensen zijn die er een andere visie op nahouden, zet je meteen een paar stappen achteruit. In het sportcomplex is er een toilet voor mensen met een beperking, maar dat was altijd op slot. Zelfs na een beslissing van het schepencollege bleek de toepassing geen evidentie.”

Bea staat er wel niet alleen voor, en haar dienst is op verschillende terreinen actief: “Ik wil eerder naar een dienst inclusie of diversiteit gaan, dat is een vlag die de lading beter dekt. Maar daar zit een historiek achter. We vallen als dienst ook onder de sector Welzijn, samen met de kinderkribbe, buitenschoolse kinderopvang, preventiedienst, kindbeleid en de sociale dienst. Zelf werk ik rond handicap en toegankelijkheid, buurtwerking, preventieve gezondheid en op het algemeen beleidsvlak. We zitten met zes medewerkers in totaal, dat geeft wel genoeg ruimte om actief te zijn op het terrein.”

“Zo is er ondertussen een concrete samenwerking met cultuurcentrum ‘t Vondel. Mensen met een beperking kunnen beroep doen op de DAV (diensten voor aangepast vervoer). Zij zorgen voor aangepast vervoer van deur tot deur. De prijs voor vervoer via DAV bedraagt 0,40 euro per kilometer. Voor de avondvoorstellingen kunnen mensen met een beperking een combinatieticket kopen. Bovenop hun ticket betalen ze 3 euro extra voor het vervoer met DAV. Ze worden thuis opgehaald en teruggebracht, en ook de begeleider mag gratis gebruikmaken van het vervoer met DAV. Drie à vier rolstoelgebruikers participeren systematisch aan cultuur. Je zou kunnen zeggen: het zijn maar drie mensen, maar zij hebben wel deugd van die toegang tot cultuur. Vanuit CC ‘t Vondel nemen ze de ontvangst en begeleiding nu zelf op. In het begin doe ik heel veel mee op praktisch vlak, maar ik zet een stap achteruit als ze zelf de klik maken. Wij starten de onderhandelingen vanuit een concreet voorstel. Mensen en organisaties zijn niet altijd weigerachtig om aanpassingen te doen, maar denken vaak: hoe begin je daar in godsnaam aan? Het goede moment afwachten is ook belangrijk. Soms kan je gewoon niet vooruit en moet je afwachten. In ‘t Vondel is er een ringleiding voorzien voor mensen met auditieve problemen, zodat je enkel de micro hoort en niet de randgeluiden. Ik zou dit dringend moeten kunnen promoten om het project te optimaliseren, maar ikzelf ken ook geen mensen die gehoorgestoord zijn. Ik moet aan dat draagvlak eerst kunnen werken, voor ik dit weer activeer. Dan blijft dit nog even op mijn verlanglijstje staan...”